

aksent

ET MAGASIN FRA IOGT I NORGE - NR 1 - 2015 //

AKSJON MOT UTELIVSVOLD

ISSN 1890-2553 01

9 771890 255009

LEDEREN //

NORSK UNGDOM DRIKKER MINDRE ALKOHOL OG DE DRIKKER SENERE.

Det kan du lese mer om i dette nummeret av Aksent. Det er en positiv utvikling som vi som foreldre og voksne må støtte og bejuble. Samtidig viser ferske tall fra Verdens helseorganisasjon (WHO) at 17 prosent av den norske befolkningen har et risikofylt alkoholforbruk.

MENN STORDRIKKER

Problematiske drikking er mest vanlig blant menn og i de yngste aldersgruppene. Hele 40 prosent av menn i alderen 21-30 år er i gruppen med mild risiko. Dette er utfordringer som IOGT må møte med å insistere på en alkoholpolitikk som begrenser forbruket mer effektivt.

UTFORDRER MYTER

Men like viktig er det at vi IOGT-ere utfordrer myten om alkohol som sosialt lim og som symbol på fest, hygge, frihet og modernitet for oss voksne. Det er den viktigste grunnen til at ungdom begynner å drikke. Det får vi ikke til med pekefingeren. Nix. Det gjør vi ved å bidra til det blir både naturlig, enkelt og attraktivt å drikke alkoholfritt.

HVORDAN KAN VI FÅ DET TIL?

Cecilie Widnes
Generalsekretær IOGT

100 år på Bryn

IOGT Bryn har i 100 år vært en del av lokalmiljøet på Bryn. Dette ble markert 14. februar med rundt 70 gjester til stede. De fikk oppleve et høytidsmøte gjennomført etter et gammelt losjerituale, slik man gjorde det før i tiden. Et av medlemmene, Unni Kristiansen kåserte om utviklingen gjennom 100 år og det ble tid til både konsert og festmiddag. Dag Endal holdt dagens fettale. I 1915 var det 19 medlemmer som startet opp IOGT-avdelingen, eller losjen, som den het den gangen. I dag har de 46 medlemmer, og arrangerer blant annet formiddagstreff for pensjonister i nærmiljøet med kjente artister.

Leder i IOGT Bryn, Per Janssen, // med regaljer slik IOGT hadde sin møter tidligere.

Glassmanet og Yatzy- blokk på Karneval

Det manglet ikke på flotte og kreative kostymer da Skogblomsten JUBA arrangerte karneval på Solheim skole. Gamle damer, cheerleaders, fotballspillere, cowboyer og ninjauer, supermenn, en terning, klovner, skjeletter og alle slags dyr. Skogblomstens leder Grethe Wiik hadde gått i barndommen igjen og stilte som russ.

Det manglet heller ikke på deltakere. Over 200 barn og voksne sørget for stinn brakke.

- Det var en vanskelig jobb å velge hvem som skulle premieres som beste kostymer, kunne juryen fortelle ved avslutningen av karnevalet. - Det var veldig mange som burde fått premie! Men juryen måtte gjøre et valg, og de tre premiene gikk til Yatzy-blokk, bursdagsgaven og roboten.

Skogblomsten JUBA kjent for mange IOGTere for oppsetninger med musikaler og barneteater i Lørenskog. Men den aktive barnegruppa har flust av andre aktiviteter gjennom året, blant annet karneval, sommerleirer og vintertreff. JUBA er IOGT barneorganisasjon.

Audun Myskja //

Kultur forebygger demens

Kultur er viktig for helsa. Det er en sannhet mange i IOGT kan skrive under på.

Time frivilligsentral IOGT setter nå i gang et pionerprosjekt med utdanning av frivillige i demensomsorgen. Prosjektet skjer i samarbeid med lege og forfatter, Audun Myskja.

Temaet er "mestringsmedisin i praksis", og målet er å styrke samhandlingen mellom ulike foreninger og det offentlige hjelpeapparatet så vi sammen kan øke frivillig aktivitet for personer med demens i og utenfor institusjon. Opplæringen går over ett år, og rundt 90 deltakere vil være med i prosjektet.

Leder i frivilligsentralen, Torill Lode, forteller at målet er å gi frivillige mestringskompetanse til å dele av. For eksempel i forhold til sang, bevegelse til musikk, tur og så videre.

- Her er det mange muligheter for frivillige i samarbeid med pårørende og offentlig ansatte å starte opp nye aktiviteter.

2 millioner mer til Sammen om nøden

Det er ikke ofte vi har fått julegaver i statsbudsjettet, men denne gangen slo det til. I mange år har vi hatt enstemmige merknader fra Helse- og sosialkomiteen på Stortinget om at Sammen om nøden-prosjektet er et prosjekt som er godt og bør prioriteres i behandlingen fra Helsedirektoratet. I år fulgte det imidlertid også med penger, siden komiteen sier at Sammen om nøden neste år skal ha 2 millioner i tillegg til det som tidligere er blitt bevilget.

Et lite gjennombrudd, og som kommer til å sikre prosjektet både sentralt og lokalt.

Utflukt

I sist nummer presenterte vi boken Utflukt, som forteller om IOGTs folkehøgskole, Åsane, sitt internasjonale arbeid. Boken er skrevet av tidligere lærer på skolen, Ketil Hofslott, som ledet dette arbeidet i mange år.

Overskuddet av boken går til bistandsarbeidet skolen driver sammen med FORUT i India hvor man har samlet inn penger til et rehabiliteringssenter for gatebarn med rusproblemer i Bangalore.

Boken kan bestilles fra
Åsane Folkehøgskole
Hylkjeneset 108
5109 Hylkje
post@asanefolk.no

aksent
Medlemsblad for IOGT i Norge
Torggt. 1, 0181 Oslo // Telefon: 23 21 45 80 // E-post: iogt@iogt.no

UTGITT AV: Akademisk fagforlag, Haugesund // **ANSVARLIG REDAKTØR:** Hanne Cecilie Widnes // **ANNONSESALG:** Kåre Nesheim, tlf 952 74 241 // **REDAKSJON:** IOGTs sentralkontor // **GRAFISK PRODUKSJON:** Poppcorn design - poppcorn.no // **TRYKK:** Haugesund Bok & Offset - hbo.no //

ISSN 1890-2553 Neste nummer kommer ut i ????

Hva går det av ungdommen?

// Ungdom er mer hjemme, spiller dataspill og er på sosiale media. Det er en av forklaringene på hvorfor ungdom drikker mindre.

Dagens ungdom blir sagt å være konservative og komforme. Ungdomsoppgjøret ser ut til å gi seg utslag i å være skikkeligere enn foreldrene. Uansett grunn viser i hvertfall undersøkelser fra flere land at **alkoholforbruket blant ungdom går ned**. Forskerne strides om årsaken.

AV JAN TORE EVENSEN

I mange land har vi sett det samme mønsteret. Sterk økning av forbruket på 90-tallet før det flatet ut etter årtusen-skiftet, og deretter begynte å synke. I 2002 sa 61% av norske 16 og 17-åringer at de hadde drukket alkohol de siste fire ukene. I 2010 var tallet redusert til 52,3%. Andelen som har vært fulle mer enn femti ganger siste året sank fra 9,3 til 3,5%. I Sverige er det nå flere niendeklassinger som avstår fra å drikke enn som drikker, og antallet som drikker alkohol er det laveste siden undersøkelsene begynte i 1971. I Danmark har andelen 15-åringer som drikker ukentlig gått ned med 39% til 18% blant jenter og fra 49% til 27% blant gutter, selv om en medvirkende faktor nok kan være at man i 2004 fikk en aldersgrense på 16 år for å kjøpe alkohol.

Den samme trenden ser vi i land som Storbritannia og Australia. I Storbritannia sier nå 1 av 5 at de ikke drikker alkohol overhodet. Hovedgrunnen til økningen er de unge voksne i alderen 16 til 24 hvor antallet som sier de ikke drikker har økt med over 40% fra 2005 til 2013. London-området leder an med en tredjedel av befolkningen som sier de ikke bruker alkohol. Og en nylig utgitt rapport fra Australia sier at antallet i gruppen 14 - 17 år som sier de ikke bruker alkohol har økt fra 32% til 50% fra 2001 til 2010.

USIKRE PÅ ÅRSAKEN

Undersøkelsen fra Australia peker på at det kan finne lange bølger i alkoholforbruket hvor en økning i forbruket og mer synlige skadevirkninger følges av en økt bevissthet og bekymring for virkningen av alkoholbruk. Dette presser så forbruket ned igjen. Siden fokuset først gjerne rettes mot ungdoms alkoholbruk kan endringer i sosiale normer rundt ungdoms drikkemønster, og foreldres holdninger være det første tegnet på et skifte i befolkningen generelt.

Økt sosial bekymring kan ha ført til at foreldre er mer restriktive på å gi ungdom alkohol og holder mer øye med hva de gjør.

En annen forklaring som mange har pekt på er endringer i fritidsmønstre. Ungdom er mer hjemme, spiller dataspill og er på sosiale media. Dette er aktiviteter som ikke på samme måte innbyr til drikking, og hvor det å være klar og ha ferdighetene i orden er viktig. Svenske undersøkelser viser også lavere forbruk blant ungdommer som engasjerer seg på sosiale media og online-spill.

PÅVIRKNING FRA INNVANDRERE

En tredje forklaringen er økt påvirkning fra grupper hvor det tradisjonelt har vært et lavt alkoholforbruk, som blant muslimer. Den norske rusforskeren Willy Pedersen sier til Vårt Land at han tror noe av årsaken til nedgangen skyldes at drikkevanene til muslimsk ungdom påvirker venner med annen bakgrunn. - I de store byene tror vi utviklingen kan være preget av muslimske ungdommer. De har en veldig restriktiv holdning til alkohol, noe som også vil kunne påvirke andre ungdommer i deres omgangskrets, sier han. Samtidig peker han på hvordan voksnes forbruk ikke har sunket og at de over 50 drikker mye mer enn før, mens ungdom holder igjen. - Det kan tenkes at unge kan bli lei av de voksnes alkoholforbruk og ønsker å si fra, sier han til avisen.

Det er også tendenser til en polarisering hvor flere velger å ikke drikke alkohol, men hvor en andel av de som bruker alkohol drikker desto mer.

KJENNER SEG GODT IGJEN

Hanne Cecilie Widnes holder møter i Sterk&Klar for foreldre for ungdom på både 8. og 9. trinnet. - Jeg opplever at mange foreldre forteller at ungdommene deres har fokus på helt andre ting enn alkohol, forteller hun. Hun kjenner

seg godt igjen i det forskerne sier om nye fritidsinteresser blant ungdom. - Mange gutter spesielt bruker mye tid hjemme for å spille eller tilbringe tid foran PC. Det krever oppmerksomhet å snakke, spille, skrive og lese samtidig. Når du skal være god på spill sammen med andre er det lite attraktivt å drikke.

- Ungdomsundersøkelser viser at ungdom har et godt forhold til foreldrene sine og at de både ønsker tid med foreldrene og at foreldrene setter tydelige grenser for alkohol. Det er enormt motiverende å se hvor godt foreldrene kan bidra til et trygt nærmiljø og mindre alkoholbruk når de gjennom Sterk&Klar snakker sammen om felles regler og motivasjon, avslutter hun.

FAKTA //

Andelen 17-18-åringer som har drukket alkohol de siste fire ukene:

1992:	55,7
2002:	61,4
2010:	52,3

Andelen som har vært fulle mer enn 50 ganger det siste året:

1992:	4,1
2002:	9,3
2010:	3,5

Forskningsartikkel. Adolescent Alcohol use and Binge Drinking. An 18-year old Trend Study of Prevalence and orrelates.

Trang Tran, Cecilie Widnes og Peppe fronter Hvit jul på Lambertseter.

FOR EN FLOTT OG MAGISK HVIT JUL

Hvit jul i 2014 slo alle rekorder. Over hele Norge stod folk fra IOGT på torg og senter for å samle underskrifter. Over 13.500 voksne i Norge skrev under på kontakten. De viste solidaritet med de 90.000 barna i Norge som gruet seg til jul.

- Det har vært en glede å jobbe med Hvit jul, over alt i Norge har jeg møtt positive mennesker. Både de som er frivillige i IOGT og de som vi snakker med ser hvor viktig denne aksjonen er, sier Kampanjeleder i IOGT Gisle Bangsund. I sin rolle som kampanjeleder har han reist rundt i Norge og deltatt på Hvit jul-aksjoner og møtt engasjement over det ganske land.

-Jeg er imponert over den innsatsen som er lagt ned i hele Norge. Folk står på og gir så mange barn en Hvit jul, der de voksne er trygge og tilstede, sier Bangsund.

HVIT JUL I ALLE KANALER

Hvit jul fikk også mye oppmerksomhet i pressen i løpet av aksjonstiden. Alt fra innslag i NRK radio til oppslag i lokalaviser har bidratt til at aksjonen er bedre kjent. I tillegg har rekordmange signert aksjonen digitalt. Tallenes tale viser at tett opp til 3000 signerte kontrakten på hvitjul.no.

- Vi opplevde en markant økning i antall signaturer via hvitjul.no. I tillegg vokste Hvit jul sin side på Facebook til over 5300 liker-klikk, sier en tydelig fornøyd Bangsund.

SER FRAMOVER

I 2015 håper IOGT på at Hvit jul skal bli enda større. Målet er å tydeliggjøre kommunikasjonen på nett. Både hvitjul.no og aksjonens Facebookside skal få seg et innholdsmessig løft. - Vi håper på å løfte aksjonen i de digitale flatene. Vi har hatt gode resultater i år, men håper på enda bedre respons til Hvit jul 2015, sier Bangsund.

I tillegg til økt satsning i de digitale kanalene jobbes det også med å heve den visuelle profilen på stand. Nye standbord til organisasjonen er bestilt og der vil det komme egne fronter til Hvit jul, disse vil sammen med den eksisterende Hvit jul rollupen gjøre aksjonen enda tydeligere ute blant folk.

- Eventyret om Hvit jul er så vidt i gang, vi skal bli enda større og tydeligere ute blant folk. Jeg er overbevist om at den fantastiske innsatsen IOGT-folk gjør har en enorm verdi for mange barn og familier. Vi har all grunn til å være stolte over aksjonen vår, understreker Bangsund.

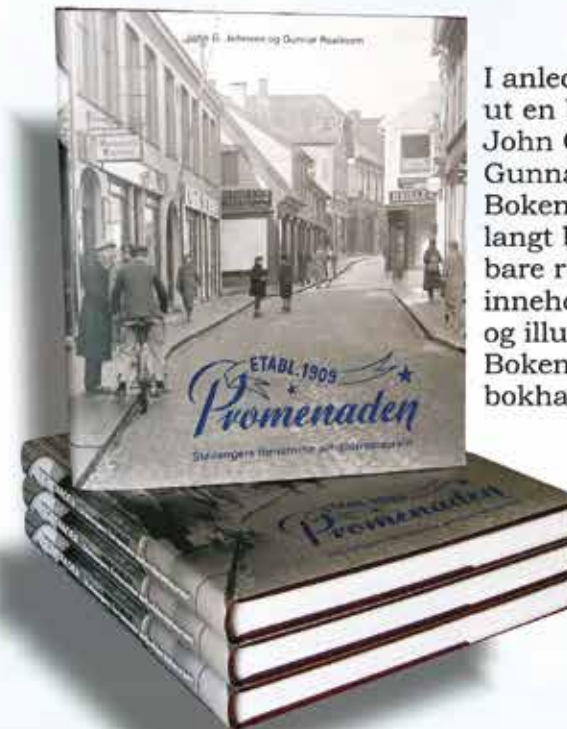

Promenaden AS

Promenaden AS ble etablert i 1909 og drev restaurant i Kirkegaten 20 i Stavanger. Restaurantdriften opphørte i åttiårene, men selskapet fortsatte virksomheten som eiendomsselskap.

Promenaden AS eier tre forretningsbygg i Stavanger sentrum. Lokalene leies ut til butikker og kontorer.

promenaden.as@online.no

I anledning jubiléet ga selskapet ut en bok skrevet av John Gunnar Johnsen og Gunnar Roalkvam. Boken er Stavanger historie i et langt bredere perspektiv enn bare restaurantens historie og inneholder en mengde fotografier og illustrasjoner. Boken kan kjøpes hos distriktets bokhandlere.

Slik ser det ut til å bli en stund til etter at Stortingets helsekomité i februar gikk inn for å utsette forslaget om innholds- og kalorimerking av alkohol til et EU-regelverk er på plass.

– Vi er skuffet over at forbrukerrettighetene ikke ble tyngre vektlagt i denne saken, sier Mina Gerhardsen, generalsekretær i Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan. - Helsemerking kan bidra til å forebygge alkoholrelaterte skader,

holdsmerking, mens et mindre antall, 29, også har innført helseadvarsler på flaskene. Fordi dette er blitt gjort i relativt liten skala finnes det heller ikke mye forskning. I Frankrike har man advarsler mot å drikke mens man er gravid. En studie fra 2009 viste en positiv utvikling når det gjelder å endre de sosiale normene om å ikke drikke alkohol under graviditeten. Erfaringer fra USA viser ingen stor effekt på forbruksmønsteret. Den amerikanske standarden for merking er imidlertid gjort slik at den er lite synlig for forbrukeren, som ren tekst i små bokstaver.

// HVA KAN MERKES

ENERGIINNHOOLD I ALKOHOLVARER.

Alkohol lages ved å omdanne sukker til alkohol ved bruk av gjær. Siden sukker en nødvendig ingrediens i alkoholproduksjonen, inneholder også alkoholvarene en gitt mengde kalorier. En gjennomsnittlig halvliter med øl har ca. 200 kalorier. Et glass rødvin inneholder ca. 119 kalorier, mens enkelte drinker har et svært høyt kaloriinnhold. En Margarita inneholder 740 kalorier, mens en Mojito inneholder 140 kalorier.

ALLERGENER

Ifølge Norges astma- og allergiforbund får mer enn 40 prosent av befolkningen allergiske reaksjoner en eller flere ganger i løpet av livet. Egg, melk, gluten, sulfitter og aminer er blant de vanligste allergifremkallende stoffene (allergener) vi finner i forskjellige alkoholholdige drikker.

HELSEADVARSLER

Helseadvarsler på produkter som er potensielt skadelig finnes i dag f.eks på tobakk. Både tobakk og alkohol er begge store risikofaktorer for folkehelsen, men kunnskapen om farene og holdninger til bruken er veldig ulik. Alkohol medfører økt kreftfare og skader på tredjepart. Folkehelseinstituttet anbefaler at man ikke drikker under graviditet eller når man forsøker å bli gravid.

Kilde: Rett il å vite – merking av alkohol. Actis-notat 3:2014

Alkohol er ingen ordinær dagligvare, heller ikke når det gjelder merking. Faktisk er alkohol unntatt kravet om innholdsdeklarasjon, som gjelder de fleste andre varer som selges i Norge.

RETT TIL Å VITE

spesielt knyttet til alkoholbruk under graviditet og i forbindelse med kjøring. Dette er komiteens flertall enig i. Selv om vi er skuffet over at saker er utsatt, forventer vi nå at merking med helseinformasjon vil bli del av diskusjonen i neste omgang, sier Gerhardsen.

Et mindretall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV ber også regjeringen innen utgangen av 2015 om å fremme en sak for Stortinget om å innføre krav om innholdsmerking

LITE KJENNSKAP OM FARENE

En undersøkelse Sentio gjorde for Actis våren 2011 viste at kun 33 prosent var helt enige i påstanden at ”alkohol kan føre til hjertesykdommer”, og at kun 19 prosent var helt enige i at det var en økt kreftisiko forbundet med alkoholbruk. Det viser at det er et kunnskaps-hull omkring helserisikoen ved alkohol. Flere land har også innført inn-

Mina Gerhardsen, generalsekretær i Actis, er skuffet over // at Stortinget utsetter spørsmålet om merking.

Eurocare har utarbeidet forslag til hvordan merking av alkoholholdige varer kan se ut i Europa.

 <p>ALCOHOL CAN CAUSE DEPENDENCE</p> <p>ALCOHOL CAN CAUSE DEPENDENCE</p>	 <p>ALCOHOL INCREASES THE RISK OF ACCIDENTS AND INJURIES</p> <p>ALCOHOL INCREASES THE RISK OF ACCIDENTS AND INJURIES</p>	 <p>ALCOHOL CAN CAUSE LIVER CIRRHOSIS</p> <p>ALCOHOL CAN CAUSE LIVER CIRRHOSIS</p>
 <p>DON'T DRINK WHEN TAKING MEDICINE</p> <p>DON'T DRINK WHEN TAKING MEDICINE</p>	 <p>DON'T DRINK WHILE OPERATING MACHINERY</p> <p>DON'T DRINK WHILE OPERATING MACHINERY</p>	 <p>ALCOHOL CAN CAUSE CANCER</p> <p>ALCOHOL CAN CAUSE CANCER</p>
 <p>ALCOHOL SLOWS YOUR REACTION TIME - DON'T DRINK AND DRIVE</p> <p>ALCOHOL SLOWS YOUR REACTION TIME - DON'T DRINK AND DRIVE</p>	 <p>ALCOHOL MAY HARM THE UNBORN BABY</p> <p>ALCOHOL MAY HARM THE UNBORN BABY</p>	 <p>DON'T SERVE ALCOHOL TO MINORS</p> <p>DON'T SERVE ALCOHOL TO MINORS</p>

// For meg betyr Enestående familier at vi som familie ikke mangler noen å utføre aktiviteter sammen med lenger. Den "storfamilien" som vi savnet, har vi nå funnet. Viktig er også at ingen spør oss om den andre forelderen eller hvor jeg jobber. Det viktigste er bare være...sammen. Etterhvert utvikles også vennskapene. Aksept, respekt, tilhørighet og samvær. //

De nye lederne i Enestående familie klar til innsats etter vellykket kurshelg. //

// Det betyr fremtidige gode barndomsminner. Jeg har hørt andre si det er et avslappende miljø, uten press eller vanskelige spørsmål. Et sted å kunne møte andre mennesker og ha det hyggelig som aleneforelder med barna. //

◀ NYE LEDERE KLAR FOR ENESTÅENDE FAMILIER

I slutten av januar var godt over 20 nye ledere i Enestående familier på **IOGTs årlige lederkurs** for nye ledere.

AV TRUDE SLETTEBERG

En spennende gjeng voksne fra Bergen, Oslo, Namsos, Skien, Larvik, Sandefjord, Tønsberg og Drammen brukte helga sammen for at vi skal kunne tilby enda flere familier rundt i Norge hyggelige helgeaktiviteter i IOGTs regi. - Våre ledere håndplukkes fra deltakerfamiliene på våre arrangement, forteller prosjektleder Trude Sletteberg. - Dette er mammaer og pappaer med bølter og spenn av engasjement og pågangsmot. Mammaer og pappaer som vet mye om hva som skal til for bygge gode inkluderende fellesskap der alle kjenner seg velkomne, uavhengig av livssituasjon. Mammaer og pappaer som ofte selv har bruk for tilbudet i sine egne liv.

Kurset var som vanlig både krevende og spennende, såpass spennende at de nye lederne dagen etter kurset opprettet en egen lukket facebookgruppe for ledere i Enestående familier. De måtte jo ha en kanal for fortsette diskutere og luften ider etter at de kom hjem. Sletteberg er godt fornøyd med kurset og ser med stor forventning fram mot alle aktivitetene kursdeltakerne kommer til skape sammen med et tyvetall ledere som allerede er i aktivitet fra før.

I 2014 gjennomførte Enestående familier mer enn 165 ulike arrangement rundt omkring i Norge for familier der de voksne ofte er alene med barna i helgene. Dette var hytteturer og turer i skibakken, pepperkakehuslagning og ferieuker på Gon camping i Larvik, pølsegrilling i skogen og reiser til steder som Mikelparken utenfor Bergen eller Langedrag. - I øyeblikket er nesten 1200 familier registrert i vår database over familier som ønsker å få invitasjon til våre arrangement, forteller Sletteberg. - Og hver eneste dag blir nye familier

lagt til i databasen. I Enestående familier møter man andre familier i lignende livssituasjoner til felles hygge. Veldig mange av de voksne gir uttrykk for at de opplever det befriende møtes sosialt med andre familier uten at pappvinen er en del av samværskulturen.

Økonomiske begrensninger og sosial isolasjon er en utfordrende side ved livet for mange voksne som er mye alene med barn. IOGT har i mange år fått støtte fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. I disse dager venter den ivrige ledergjengen på beskjed fra det offentlige om hva slags økonomiske rammer de får for å skape hyggelige aktiviteter der de bor i 2015.

// For meg, og lille snuppa, så fikk vi for det første reise på en liten miniferie i fjor, det hadde vi ikke uten Enestående familier. Vi traff mange kjekke folk og hadde en minnerik helg som vi enn snakker om HVER dag! Vi har også vært med på andre arrangementer som vi har kost oss med. JEG har veldig lite nettverk, så det er veldig godt komme seg ut og oppleve ting sammen med andre. Og bare det å få en liten prat med noen gjør veldig godt! Snuppa har fått oppleve ting sammen med andre barn. Hun trenger også denne kontakten. Så jeg er **VELDIG** glad for at vi fikk vite om at Enestående familier finnes! :D TAKK!!! //

FAKTA //

www.enestaaendefamilier.no

(lanserer rykende ferske nettsider rundt påske)

Besøk oss også gjerne på Facebook der det ligger hyggelige tilbakemeldinger og bilder fra våre arrangement.

STERK & KLAR ENGASJERER FLERE FORELDRE TIL RUSFORE- BYGGING

- I løpet av januar, februar og mars gjennomfører vil til sammen 41 foreldretreff rundt om i landet på **Sterk&Klar** skolene, forteller prosjektleder Roald Heggernes.

På 10. trinnet gjennomføres treff med tema **"mestring, selvtillit og selv-bilde"** og på 8. trinnet gjennomføres treff med tema "Unges debutalder". På dette treffet fokuserer vi på betydningen av at debutalderen heves og hva foresatte kan bidra med for å få dette til. Foresatte inviteres blant annet inn i et gruppearbeid hvor de diskuterer tiltak for å forebygge alkoholbruk hos ungdommen. Her drøfter man seg fram til minst fem tiltak som foreldregruppen står sammen om.

- Gruppearbeidet engasjerer foreldrene og vi får mange gode tilbakemeldinger om at dette er nyttig, forteller Heggernes.

- Det er også interessant å registrere at foreldre rundt omkring i landet i stor grad kommer fram til de samme prioriterte tiltakene:

"Ikke sende alkohol med ungdommen på fest".

"Sørge for at en voksen alltid kan hente ungdommen etter fest".

"Være våken og oppe når ungdommen kommer hjem om kvelden".

MOTIVASJONSSAMLING

- Nylig har vi avholdt motivasjons-samling for skole og foreldretvalgskontakter, fortsetter Heggernes.

- 34 deltagere fra 20 skoler deltok. På samlingen hadde vi et spesielt fokus på aktivitetsekvelden for foresatte og elver som vi oppfordrer skolene til å gjennomføre på 9. trinnet. Aktivitetene denne kvelden spenner vanligvis over et bredt spekter av emner som f.eks. dans, blomsterdekorasjoner, ballspill, foto, bilmekking, matkurs og mye annet.

- Vi har erfart at det at voksne og unge gjør positive handlinger sammen har en god forebyggende effekt. Barn påvirkes av voksnes handlinger. Dette er et frivillig tiltak i programmet, men som stadig flere skoler gjennomfører med suksess. Så langt er det 13 (av 22) skoler som har sagt at de ønsker å gjennomføre kvelden. Etter samlingen meldte det seg flere og alt tyder på at det i år blir et rekordhøyt antall som gjennomfører.

FLERE SKOLER

De siste årene har stadig nye skoler tatt i bruk Sterk&Klar-programmet. Heggernes synes det er en interessant utvikling at det stadig er flere kommuner som ønsker å gjøre bruk av programmet på samtlige av ungdomsskolene i kommunen. Sterk&Klar har de siste årene gjort slike avtaler med kommuner som Sola, Herøy, Larvik og Egersund. Sist høst startet Bø ungdoms-

God oppslutning om motivasjonskurs i Sterk&Klar hvor Oddvar Bjørnstad var en av foreleserne. //

Engasjerte foreldre // på foreldretreff. //

skole på Karmøy opp med programmet. De er nå så fornøyd med dette at de ønsker å introdusere programmet for samtlige ungdomsskoler i kommunen. Rektor Atle Tanum ved Dysjaland skole i Sola utenfor Stavanger sier at dette er et viktig foreldreprogram som skolen er glad for å ha tatt i bruk.

- Selv om programmet først og fremst er et program som går ut på at ungdommen ikke skal komme i for tidlig kontakt med alkohol, er det også et program som forteller noe om viktigheten av det å være en tydelig og omsorgsfull voksen.

Rektor Ole Frank Bakken ved // Ytre Herøy ungdomsskole. //

- Ytre Herøy ungdomsskule ser fram til videre samarbeid med **Sterk og Klar** sier, rektor på skolen, Ole Frank Bakken.

Skolen har siden 2010 samarbeidet med prosjektet, og er slik en av de eldste skolene som fortsatt er inne.

- Som rektor for en stor skole har det vært essensielt for oss å styrke vårt arbeid relasjonelt til hjemmene for å komplementere kommunen sin plan for oppvekst, sier Bakken.

- Programmet til Sterk og Klar treffer godt med å gjøre de voksne ansvarlige. Etter prosjektet ble startet merket vi en holdningsendring blant foresatte og lærere. Mange ble meir bevisste sin voksenrolle, sitt ansvar, sine reaksjoner og sine måter å være saman med ungdom på. Vi fikk også høre frå andre som driver frivillige aktiviteter at foresatte ble meir villige til å delta i dugnad, kjøring og i ungdommen sin hverdag. Nå ble det å kjøre ungdom en viktig arena for å ta tak i ungdommen sin preferanse.

- Sterk og klar inspirerer voksne til handling, avslutter Bakken.

SpareBank
SR-BANK

KOMPROMISSLØS FOR BARN OG UNGE

I 15 år har **John Arne Jenssen** drevet forebyggings-senteret Solhaug utenfor Levanger. I overtok IOGT driftsansvaret, og siden da har han vært en viktig del av IOGT-nettverket.

- Det hele startet da eiendommen ble lagt ut for salg i 2000, forteller han. - Jeg jobbet som lærer på kommunens Alternative skole og vi fikk i oppdrag å klargjøre den nedlagte bygdeskolen for salget. Samtidig var jeg i gang med videreutdanning innen prosjektbasert rusforebygging. Jeg tok meg selv i å stadig være på leting etter en plass der man på en kreativ måte kunne lage en fritidsarena for barn og unge med særskilte behov. Mange av barna jeg jobbet med hadde adferdsproblemer og diagnoser som for eksempel ADHD og lignende. Jeg så tydelig at disse var risikoutsatte i forhold til rus.

FYRTÅRN I FOREBYGGING

I dag, etter 13 års drift fremstår Solhaug Rusforebyggings-senter som et fyrtårn i forhold til forebyggingsarbeid. Vi har dagtilbud med arbeidstrening for unge som faller ut fra skole og arbeidsliv. Vi har leirskoletilbud, og helgearrangementer for ungdomsorganisasjonene i hele Trøndelag. Vi samarbeider med kommuner, skoler og ungdomsklubber, og vi er ute om informerer om holdningsskapende arbeid og forskningsbasert rusforebygging i praksis. Virksomheten tok skikkelig av etter at IOGT tok over driftsansvar og eierskap.

Solhaug skal være "kompromissløst for barn og unge". I dette legger John Arne at Solhaug ikke er et kurs- og konferansesenter. - Her handler ALT om barn og unge. Bygningene, utearealene, ansatte, prosjektene, kommunikasjonsformen. Det har hele tiden vært viktig

for oss å ha dette fokuset og det har gjort oss i stand til å reindyrke visjonen.

ØKER KAPASITETEN

- Solhaug er i konstant utvikling. Vi vil bli bedre og vi vil nå enda flere! Akkurat nå jobber vi med utredninger på å få utvidet kapasiteten på spisesal og kjøkken. Vi ønsker oss et mer profesjonelt kjøkken som ivaretar kravene til mattilsynet. I tillegg ønsker vi en fordobling av spisesalen. Vi har allerede fått inn startkapital på 55000,- i støtte fra to IOGT-avdelinger i Trøndelag. Dette er spennende.

I tillegg til dette jobbes det med et aktivitetsprosjekt i nærområdet. Drømmen er å ta over et naust og en gammel tyskerbrakke. Her ser en for seg et samarbeid med kommunen om etablering av en rusfri fritidsarena for barn og unge.

INTEGRERT I IOGTs ARBEID

John Arne er opptatt av at senteret skal være godt integrert i IOGTs arbeid.

- Alt vi gjør her er i organisasjonens ånd. Vi har hatt landsleir for Juvente på Solhaug og vi har en avdeling for Enestående familier. I tillegg får vi besøk fra IOGT-medlemmer og det er kjempegøy. Vi opplever at det tenner en gnist når vi finner tonen med de gode gamle avholdsfolka som ofte kjenner seg igjen i vårt engasjement for barn og unge.

MEDLEMMET //

Vi er i ferd med å få IOGTs DNA inn i marginen og vi ser for oss at flere av tiltakene i organisasjonen skal innlemmes i arbeidet på Solhaug.

RØTTER I IOGT

IOGT kjente John Arne godt fra før. Bestemor og bestefar var medlemmer av den lokale losjen. Selv syntes han nok det var litt skremmende når onkelen hans, Linus inviterte han på et losjemøte da han var ganske liten. - Nå skjønner jeg mer av hva dette handlet om, sier han, og jeg har en positiv respekt på røttene. I tillegg er jeg glad for at organisasjonen har klart å fornye seg i takt med tiden. For Solhaugs del har IOGT vært avgjørende for kvalitetssikring og sikring av fremtidig drift.

STOLT AV MEDARBEIDERNE

- Jeg er mest stolt av våre medarbeidere. Helt fra starten har vi hatt mange frivillige som med stort engasjement har gjort stedet til det det er i dag. Jeg er stolt av de mange tilbakemeldingene vi får fra ungdommer som sier at oppholdet på Solhaug utgjorde en forskjell.

ENGASJEMENT I GENENE

- Det ligger i genene, svarer John Arne når han får spørsmål om hva som driver han.. -Når jeg ser tilbake husker jeg min mor og far som var langt over gjennomsnittet engasjert i speiderarbeid m.m. Dette preget meg positivt. I tillegg ligger det mye drivkraft i et arbeid der man ser mange unge mennesker få tilbake livsgnist og troen på selv.

- Forebygging handler om å arbeide med kultur. Det var internasjonal president i IOGT, **Kristina Sperkova**, sitt budskap til seminaret om forebygging IOGT holdt i Oslo i januar.

FOREBYGGING ER Å ARBEIDE MED KULTUR

AV JAN TORE EVENSEN

Bozena Delewska og Mirek Marutscke fra IOGT Polen //

- Og kulturen er i ferd med å endre seg, fortsatte hun. Et eksempel er nettstedet "Hello Sunday morning", som samler mennesker som ønsker å gjøre noe med sitt alkoholbruk. Stadig flere alkoholfrie barer og nattklubber har dukket opp de siste årene, og det virker som om det er enklere å snakke om alkohol i offentligheten enn tidligere.

Derfor kunne temaet for konferansen "Hvordan skaper vi større aksept for å ikke drikke alkohol" vel så mye handle om hvordan vi kan dra nytte av den positive utviklingen som skjer. De som skulle gi svaret var IOGTere som arbeider med forebygging både i Asia og Europa. Hovedtalen for dagen var Pubudu Sumanasekra fra Sri Lanka, leder for ADIC Sri Lanka, som har arbeidet på feltet siden slutten av 80-tallet. De har arbeidet med forventninger til alkoholbruk hvordan man kan utfordre disse, ikke ulikt det vår ungdoms-organisasjon Juvente sitt gamle Fristil-prosjekt også handlet om.

MOBILISER LOKALSAMFUNNENE

- Innovasjon er ikke noe som bare dukker opp, begynte Pubudu. - Det er et resultat av de utfordringene vi møter. Vi møter utfordringer bare når vi ønsker å oppnå noe. Målsetningene til ADIC er å unngå at ungdommer begynner å drikke, hindre at måteholdne alkoholbrukere begynner å drikke mye og å oppfordre mennesker som drikker alkohol om å slutte. I arbeidet møter de utfordringer fra industrien og media om fremmer alkoholbruk, de mytene som er skapt rundt alkohol og effekten av alkohol, men også at forebyggingsarbeidet fort kan bli rutine uten friske ideer og at man hele tiden er nødt til å arbeide med egen motivasjon.

HVA BØR GJØRES?

- Mobiliser bredt i lokalsamfunnet
- Utvikle ekspertise i lokalsamfunnet.
- Overfør eierskap
- Inkluder alle
- Integrer forebyggingsaktiviteter i hverdagslivet
- Gjør forebyggingen morsom, enkel og attraktiv

Ref: Adic Sri Lanka

- Forebyggingsarbeidet må være morsomt, enkelt og virke attraktivt, sa han.

- Det gjelder både for de som leder forebyggingsaktivitetene, og de som er målgruppen for dem.

Pubudu stresset behovet for å jobbe fra ulike vinkler og mobilisere alle gode krefter i lokalsamfunnene. Gjennom konkurranser, skolebesøk og gode fritidsaktiviteter arbeider de for sosial endring i landet. - Den som drikker alkohol er først og fremst ute etter alt som ligger rundt alkoholbruken, sa Pubudu. - Denne er sosialt lært. Vi må derfor få i gang en kritisk tankegang omkring vår holdning alkohol. Både når det gjelder vår tro på normer knyttet til alkoholbruk og at vi kritisk analyserer strategier både lokalt og globalt, og våre tankemønstre rundt alkoholbruk og forebyggingsarbeid. - Om du f.eks sier til en ungdom at "Du er for ung til å drikke" sier du egentlig at du kommer til å begynne å drikke til slutt. Mens man før var opptatt av å endre enkeltpersoner, mente Pubu at fokus måtte ligge på å endre kulturelle og sosiale normer i samfunnet.

PRAKTISKE EKSEMPLER

Etter Pubudu fikk vi presentert hvordan det forebyggende arbeidet gjøres i Sverige, Bosnia, Serbia, Polen og Kenya. UNF (Ungdommens nykterhetsforbund) sin leder Eric Tegnander fortalte om hvordan man hadde tatt til seg erfaringene fra Sri Lanka og forsøkt å tilpasse disse til en nordisk sammenheng. Et av resultatene var tenketanken "Fake Free". Han pekte også på ulikheter mellom Sverige og Sri Lanka.

HVA SKAL PÅVIRKES?

- Hvor attraktivt bruk av rusmidler oppfattes
- Forventninger knyttet til bruk av rusmidler
- Symbolsk mening knyttet til bruk

Ref: Adic Sri Lanka

- Alkoholkulturen er forskjellig. I de nordiske landene er det bare 10% av befolkningen som ikke drikker, selv om det i ungdomsmiljøene selvsagt er flere. Samtidig er vi relativt sett rikere og har en sterkere individualistisk kultur enn i de asiatiske landene. Dette må vi ta hensyn til når vi skal utvikle forebyggingstiltak hos oss.

IKKE GLEM KULHETSFAKTOREN

Dag Endal fra FORUT avsluttet dagen med å peke på kulhetsfaktoren var like viktig eller viktigere enn evidens for om et forebyggingstiltak bør regne som lovende eller ikke. På globalt nivå i dag så er spørsmålet om hva som vil skje med den ikke-drikkende befolkningen i verden forebyggingstema 1A. Det vi vet er at 61% av verdens befolkning ikke har drukket siste 12 måneder, og 48% har aldri brukt alkohol. Men her er det store regionale forskjeller, og bakgrunnen for de store tallene er tradisjoner og normer ikke minst knyttet til kjønnsroller. Siden disse er annerledes i "Vesten" er det en utfordring hvordan den moderne kvinnen i Afrika og Asia vil bli definert fremover.

Pubudu Sumanasekra // fra Adic Sri Lanka.

- Imaget brukere og ikke-brukere har hos andre
- I hvilken grad bruk av rusmidler blir sett på som en norm eller den oppførselen som er forventet i en gruppen
- Privilegier og straff knyttet til bruk

// ALKOHOL

likevel ikke bra for hjertet

Ny forskning tyder på at sammenhengen faktisk ikke finnes. Oppfatningen av at alkohol er bra for helsen er ikke lenger et gyldig argument mot å innføre alkoholpolitiske tiltak, som øker prisen og begrenser tilgjengeligheten, konkluderer rapporten med.

IOGT-NTO og det svenske legeselskapet har et langsiktig prosjekt hvor de hvert år sammen utgir en forskningsrapport med et spesielt tema. For å utarbeide rapporten har de samlet en gruppe internasjonalt fremstående alkoholforskere. Temaet i år var altså den påståtte helseeffekten av mindre doser alkohol, og forskerne har gått gjennom den aktuelle globale forskningen på området og gitt sine anbefalinger.

MANGE SYKDOMMER KNYTTET TIL ALKOHOL

Listen over sykdommer som er knyttet til alkoholbruk har økt med årene. Verdens Helseorganisasjon har beregnet at 3,3 millioner dødsfall er forårsaket av alkohol. I 2010 ble alkohol ranket som

den femte største faktoren for sykdomsbyrde i verden, en økning fra åttende plass i 1990. I aldersgruppen mellom 15 og 49 er alkohol den største risikofaktoren globalt.

Inntrykket av at alkoholens positive helseeffekter har imidlertid enklere å slå gjennom i media. I Norge har psykiater Hans Olav Fekjær pekt på medierapporter hvor alkoholbruk påstås å ha en positiv virkning på såvel kreft, som hoftebrudd, døvhets og skrumplever(!). Men særlig gjelder det effekten på hjerte- og karsykdommer som har slått gjennom i opinionen.

FLERE SVAKHETER VED STUDIENE

Dette er det den nye rapporten går til rette med. Rapporten viser hvordan det kun er observasjonsstudier som ligger til grunn for medieoppslagene. Problemer med slike er først og

fremst mangelen på kontrollgrupper. Det man sammenligner er for eksempel mennesker som drikker og mennesker som ikke drikker. Innenfor hver av disse gruppene er det stor variasjon. De konklusjonene man trekker om positive helseeffekter kan derfor skyldes helt andre saker enn alkoholen. En virkelig randomisert undersøkelse er aldri blitt gjort, og er sannsynligvis heller ikke mulig å gjøre.

FEILKLASSIFISERINGER

Rapporten peker også på at det er andre forskjeller mellom personer som drikker moderat og personer som ikke drikker alkohol, enn alkoholbruken. Undersøkelser for Vest-Europa har vist at personer som ikke drikker alkohol også har større grad av risikofaktorer for hjertesykdommer som overvekt og høyt blodtrykk. Dette handler om

livstil generelt. Samtidig har de også andre risikofaktorer som lav inntekt, mindre fritid, lavere utdanning og dårlig mental helse. I tillegg er også flere av ikke-brukerne tidligere brukere som har måttet sluttet å drikke alkohol pga sykdom.

DET FRANSKE PARADOKSET

Et annet eksempel på at det er andre faktorer enn alkoholbruk som spiller en rolle er det såkalte "franske paradokset". "Middelhavsdietten" som flere franskmenn bruker består av mye fett og alkohol. Undersøkelser på begynnelsen av 90-tallet viste at selv om franskmenn spiser like mye fett som amer-

GRUNNER FOR TVIL OM POSITIVE HELSEEFFEKTER AV ALKOHOL

// De positive effektene har ikke blitt bekreftet i kontrollstudier

// Andre positive effekter på helsen i observasjonsstudier har ikke blitt bekreftet av randomiserte kontrollstudier

// Det er blitt satt spørsmålsteget ved hvilke biologiske mekanismer som kan forklare positive effekter

// Det finnes et økende antall studier som viser negative fysiologiske effekter også av et lavt forbruksnivå

// "Måteholdsbrukere" har generelt en mer helsevennlig livsstil enn de som ikke bruker alkohol

// I gruppen ikke-brukere regner mange studier også tidligere alkoholbrukere som er blitt syke

// Usannsynlige positive effekter ifølge observasjonsstudier, f.eks når det gjelder skrumplever, kreft og døvhets

// Positive virkninger vanligvis kun synbart i vestlige befolkningsgrupper

// Genetisk legning for å drikke mindre gir også mindre risiko for hjertesykdom. Studier som viser positive effekter har lettere for å bli publisert

// Redusert forbruk i en befolkning fører ikke til noen økning av hjerte- karsykdommer.

ikanerne, var antallet dødsfall som følge av hjerte-karsykdommer nesten tre ganger lavere. En ny studie har vist at kun dietten, uavhengig av alkoholforbruket, gir en positiv effekt. Studien lot tilfeldig utvalgte spise Middelhavsdietten, men tok ingen hensyn til alkoholforbruket. Likevel fant de lavere risiko for hjerte-karsykdommer enn personer som spiste annerledes.

At alkohol kan være positivt for hjertet er blitt en etablert sannhet. Men en **ny rapport fra IOGT-NTO** viser at bevisene for en slik effekt er svake.

Per Leimar fra IOGT-NTO // presenterer den nye rapporten på NGR sitt møte i Oslo.

Kurslederne Petter //
Holstad og Camila
Bogetun Johansen

- Juventeskolen er Juvente sitt viktigste skoleringstiltak, sier **Camille Bogetun Johansen**, en av lederne på årets kurs.

SKOLERING SOM STYRKER LOKALLAGENE

FOTO: LENE EIDE

- Særlig viktig har det blitt etter at vi mistet Fristil-prosjektet, som var et av våre hovedprosjekt og som også ble brukt til å skolering. Nå er det to store samlinger i året hvor vi har mulighet til å gi litt faglig påfyll til medlemmene. På skoleringen til Skjenkekontrollen lærer de om skjenkepolitikk og -kontroll, og på Juventeskolen legger vi opp til at man kan få praktisk organisatorisk skolering.

FIRE LINJER

På årets kurshelg, som foregikk på Mariaholm kurs- og konferansesenter på Spydeberg, kunne deltakerne velge mellom fire linjer.

Aktivitetlinjen handlet om de sosiale aspektene ved samlingene - teambuilding, bli kjent-leker og andre aktiviteter. På linjen om lokallagsdrift lærte deltakerne om medlemsoppfølging, økonomi, hvordan Juvente henger sammen og hva som forventes av deg i et lokallagsstyre. Disse to linjene var for de som er ganske nye i organisasjonen. For de litt mer erfarne hadde man en medieskolering med besøk av en journalist

som fortalte om hans hverdag og hvordan mediene fungerer. Deltakerne fikk også tips til å skrive leserinnlegg og hvordan man deltar i debatt. Til sist hadde man en prosjektlederlinje hvor de som var med kunne få lære forelesingsteknikk. - Det er viktig å holde på denne kompetansen i organisasjonen sier leder i Juvente, Maria Aspen, slik at vi har mange medlemmer vi kan sende til skoler som tar kontakt med oss.

GODE TILBAKEMELDINGER

Litt over 60 deltakere deltok på samlingen, som er rundt det antallet som har vært vanlig de siste årene. - Vi håper at resultatet av dette skal bli en økning i vervingen og at det skal komme flere nye lokallag, sier Bogethun. - Tilbakemeldingene fra deltakerne har i hvert fall vært gode. De mest populære linjene ser ut til å være aktivitetlinjen og lokallagslinjen, som jo fokuserte på spørsmål som er viktige for at vi skal vokse fremover. Aktivitetssekretær Petter Holstad, som hadde ansvaret for de praktiske sakene på samlingen er også godt fornøyd. - Vi hadde en god gjeng med frivillige denne gangen, forteller han.

ÅRLIG SAMLING

Samlingen skjer en gang i året. IOGT har etter hvert en arbeidsflokk på 20-30 personer - fordelt på sentralkontoret i Oslo, flere prosjektledere rundt om i landet, ledere for de fem frivilligsentralene og ansatte på Son (Sammen om nøden)-sentrene. De ansatte sitter fra Kristiansand i sør til Namsos i nord, og behovet for slike felles møteplasser er derfor absolutt tilstede. På programmet i år sto foruten diskusjoner med FORUT og Juvente - en gjennomgang av økonomien i organisasjonen, diskusjoner rundt profilen og kommunikasjonsstrategien til IOGT og en økt ledet av generalsekretær i Actis, Mina Gerhardsen, om hvordan komme seg på i media.

Men særlig viktig denne gangen var fellessesjonene med FORUT og Juvente, diskusjonene om hvordan vi bygger en sterkere felles identitet. Her ble det også gitt gode og grundige presentasjoner av tiltakene og prosjektene som organisasjonene driver.

Det var første gangen Gisle Bangsund var på personalkonferanse. Han er nytilsatt kampanjeleder. - Bortsett fra høye bølger var det veldig hyggelig, sier

Vinterstormer har vært rammen om **IOGTs personalkonferanse** på Kiel-ferga flere ganger. Det skjedde også i år da den ble arrangert sammen med Juvente og FORUT. Det førte til nærmere 40 personer som møttes for å diskutere felles utfordringer og bli bedre kjent med hverandre.

han. - Fint å være mange samlet og få satt ansikt på navnene jeg har blitt kjent med. Vi fikk også snakket mye om samarbeidet mellom organisasjonene.

NYTTIG FOR STABEN

- Det var nyttig både for staben i IOGT og FORUT å bli kjent med hverandre og hverandres arbeid, sier generalsekretær Cecilie Widnes. - Vi jobber nært, men kjenner hverandre likevel ikke så godt. Jeg fikk flere tilbakemeldinger om at de andre på seminaret var overrasket over mye av det gode arbeidet IOGT driver.

Trass i god stemning var nok likevel entusiasmen for båtturer liten etter to harde dager til sjøs, så til neste år er det sannsynlig at samlingen vil bli holdt på landjorda.

Den Norske Good Templar.

Organ for Norges Storloge.

HISTORISK //

Drankernes sande Ven

"Den Norske Good Templar" ønsker nu ret ofte at kunne have den Glæde at hilse paa sine Venner rundt om i vort Fædreland. Den vil altid have sit store Maal: berusende Drikkes Afskaffelse, Elendiges Redning og Uflidighedens og Sædelighedens samt Moralitetens Bevarelse levende for Øie.

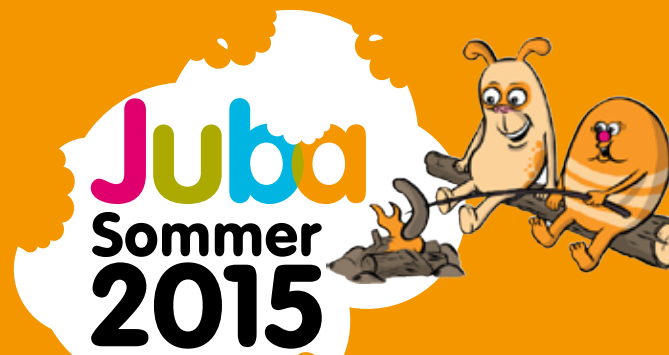
Like sikkert som en organisasjon i dag må ha en nettside måtte organisasjoner før ha et medlemsblad, og IOGT fikk sitt blad bare noen måneder etter at organisasjonen hadde kommet til Norge. Offisielt ble IOGT, eller Norges Storloge for den Uafhængige Orden "Good Templars", som vi da het, stiftet i Porsgrunn 14. Juni 1878 av de 11 avdelingene som da eksisterte. Allerede i juli var det første nummeret av "Den Norske Good Templar" på gaten. Ønsket over var de første setningene i den nye avisen. Det var mulig å tegne abonnement for et halvt år av gangen for kr. 0,60 portofritt. Fire sider var bladet, som ellers naturlig nok kanskje var tomt for bilder. Layout var nok ikke det man først og fremst prioriterte i de dager.

De første numrene var tre spalter med tekst på hver side. Fire avdelinger hadde fått mulighet til bekjentgjøre møtetider - Første Norske i Porsgrunn, Jakob Molay i Oslo, Fredens Hjem i Kragerø og Fremtids Haab i Brevig. Den første og den siste har for øvrig fortsatt jevnlig møter. Navn på IOGT-avdelinger er et tema som vi kanskje kommer tilbake til i et senere nummer, men de sier noe om den tidlige organisasjonens fokus.

Venner mente de å ha flere av. "Den Norske Good Templar" er Drankernes sande Ven. Den hilser den vennlig og byder dem Fred for Strid, helbred for Sygdom, et hjem for et eldigt Opholdssted - reis Eder - alle i Drankere, byd "Den Norske Good Templar" haanden til trofast Broderskab." Ingen dårlige ambisjoner for et medlemsblad med andre ord.

Av innholdet ellers i det første nummeret var en artikkel om IOGTs stiftelse og første år i USA og referat fra stiftelsesmøtet i Porsgrunn. Nytt fra losjene var også kommet med. "Jakob Molay" i Kristiania forteller at man lider av mange av barnesykdommene en ny organisasjon vil måtte slite med, men tilstrømmingen av medlemmer er god og man har tro på at situasjonen vil bli bedre etter hvert. Dessuten var det en egen spalte kalt "Forskjelligt" med notiser om arbeidet innenlands og utenlands.

Siden 1878 har altså IOGT hatt et medlemsblad, som på sitt største ble gitt ut et par ganger i uken. På 10- og 20-tallet ble det også utgitt egne blader for Nord, Sør, Vest, Øst og Trøndelag. Medlemsbladet het "Den Norske Good Templar" frem til 1892 da den skiftet navn til "Vort Land". Så fra 1906 ble det Godtemplarbladet, som den het helt til navneskiftet til Accent for noen år siden.

Sommertid er leirtid

Sommerleirene er årets høydepunkter i Junior- og barneorganisasjonen Juba. Her kan alle barn og voksne oppleve noen ekstra fine sommerdager sammen i et trygt miljø.

Bading, fotball og volleyball. Sang, musikk og dans. Bygging av olabil eller flåter. Klatring og teater. Lage og spise mat ute. Telt, madrass og soveposer. Eller sovesal og køyeseng. Sol og regn. Fryse på beina og bli solbrent på nesa. Sjonglering, gjøgling og stylter. Leirkvelder med bål, underholdning, lek og konkurranser. Utflukter til fots, på sykkel, i kano, båt, bil og buss. Hobbyaktiviteter. Vennskap. Tull og tøys og fortløig prat, om hverandre. Skrubsår på kneet og klem på kinnet. Nye venner og gjensyn med gamle venner. Dele på oppgavene. Vaske opp og rydde søppel. Pusse tenner og dusje, om det blir tid til det. Frukt og litt godteri. Fisking og regntøy. Alt kan skje. Og noen ganger skjer det ingenting. Vi bare er, - er på leir sammen og trives i gresset, på svaberg, i solskinnet.

En sommerleir i Juba er en blanding av gammelt og nytt. De som kommer for første gang og de som har vært med mange år tidligere. Noen aktiviteter går igjen fra år til år, fordi de er artige, gode, spennende. Andre aktiviteter kommer og går, alt etter stedet vi er på, været og humøret. Men det viktigste har vi alltid med oss, uten at det trenger å stå i noe leirprogram: Gode opplevelser, barn og voksne sammen.

21. - 27. juni

Juniorleiren «Kreativ»

På Hurdal verk folkehøgskole i Hurdal.

Juba i Oslo/Akershus inviterer til juniorleiren "KREATIV 2015"

Hver deltaker kommer til leiren med talenter som ingen vet om. Kanskje klarer vi å lokke fram noen av dem i løpet av leiruka. Kanskje du reiser hjem fra leiren og kan fortelle hjemme at du har oppdaget noe nytt ved deg selv? Velkommen til å prøve!

Mer informasjon finner du på 2015.juniorleir.no

26. - 31. juli

Aktivitetleir

På Brennabu leirskole i Valdres.

Juba og DNT inviterer deg til å være med på aktivitetleir.

Tanken bak aktivitetleiren er å skape en arena der unge og gamle får positive fellesopplevelser. Ta med familie, naboer og venner eller kom alene og vis i praksis at den livsstilen vi har valgt gir rom for trivsel og gode opplevelser!

Mer informasjon finner du på www.aktivitetleir.no

Velkommen til leir!

Vårtur med IOGT

IOGT i Vestfold arrangerer årets kultureise til **Vestlandet 3. – 7. juni.**

Målet er Bergen, men før det skal vi bl.a til Vinjestoga, Rosendalsbaroniet, Ole Bulls Lyspen i Os og Griegs Trolldhaugen, forteller Roar Olsen som er med på å arrangere turen. Turen koster 6900,- (enkelstromstillegg 1200,-) og da er tre måltider pr. dag inkludert og alle entreer og guidetjenester.

Turen starter opp i Vestfold om morgenen 3. juni, og man drar via "Sjøormen" i Seljord til Vinjestoga, barndomshjemmet til dikteren og journalisten Aasmund Olavsson Vinje. Turen fortsetter så til Rosendal hvor vi besøker Rosendalbaroniet med omvisning i slottet fra 1665.

Uthvilt dagen etterpå går så turen videre mot Os og til Ole Bulls øy Lysøen i Lysefjorden. Under besøket benytter vi oss av en lokal guide, og vi spiser også lunsj her. Etter lunsjen tar vi også en titt på Lysekloaster. Deretter går det rett til Bergen, hvor vi skal bo to netter på "Hordaheimen Hotell".

Dag tre er vi i Bergen og ser oss om i byen. Det blir en guided tur i byen med Bryggen, og deretter kjører vi ut til Trolldhaugen, hjemmet til Edvard og Nina Grieg og får en omvisning der. Dag to i Bergen bruker vi til en "kunstutflukt" og besøker aktuelle museer og gallerier. Deretter kjører vi ut til Sotra

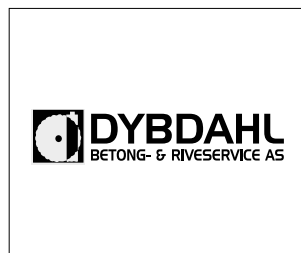
og spiser lunsj på Glesvær kafe før vi besøker tettstedet Telavåg.

Siste dagen går turen tilbake til Vestfold via Voss og den nye Hardangerfjordbrua og Geilo.

Alle er velkommen til å delta!

//

PÅMELDING TIL ROAR OLSEN
tlf. 909 52 247 eller
JOHAN MARTEN MORTENSEN
tlf. 901 20 223. Senest innen 25/3
(så lenge det er plass)

NORSK ALKOHOLKULTUR SETT MED MINORITETSØYNE

IOGT har i ett år drevet prosjektet Intro, hvor vi vil støtte opp om minoritetsforeldre som forebyggere for sine barn, og fortelle om hvordan norsk alkoholkultur fungerer. Vi har vært inne i introduksjonsprogrammet i Oslo og Bærum. I 2015 er målet å spre det til ytterligere seks steder.

AV JAN TORE EVENSEN

24. februar var det klart for seminar på hotel Bristol i Oslo hvor vi skulle utveksle erfaringer om dette arbeidet. Generalsekretær i IOGT, Hanne Cecilie Widnes åpnet seminaret med å fortelle om hvordan IOGT tenker om forebygging generelt, før prosjektleder Mirjeta Emini presenterte hvor langt man har kommet med Intro-prosjektet dette første året. Alle deltakerne i opplegget går gjennom to kursdeler. Det ene gir en overblikk på norsk alkoholkultur og politikk. På det andre snakker man mer om hvordan foreldrene kan være gode forebyggere, om drikkemønstre og om kulturkollisjoner. I mange familier er alkohol ikke et tema, og det er en utfordring å gjøre temaet relevant.

LAVERE FORBRUK I OSLO ØST

Tallene fra Ungdata som er samlet inn i Oslo bekreftet også forskjellene mellom norsk etnisk ungdom og ungdom med innvandrerforeldre. Blant 15-17-åringene var det 69% av innvandrerungdommen som ikke hadde drukket alkohol, men kun 31% av de etnisk norske ungdommene. Fordelt på bydelene i Oslo viste det også et lavere forbruk blant ungdom generelt i Oslo øst, mens man hadde et høyere forbruk i Oslo Vest, i alle grupper.

STRATEGIER SLÅR FEIL

Foruten Mirjeta, var Yvonne Larsen fra KoRus Oslo og Eli Østberg Baardseth fra Helseetaten i kommunen invitert. Larsen hadde alt for 10 år siden skrevet om temaet, og jobber i dag med forebygging i kommunen. Mange av de strategiene vi bruker mot norske foreldre slår feil hvis vi bruker de mot minoritetsforeldre, mente hun.

- Forebyggingsprogrammene er ofte for etnosentriske, det vil si at vi ser det fra et vestlig synspunkt. Hun mente vi er nødt til å skille mellom de som har en norsk referanseramme på alko-

hol og de som ikke har det. Ord og uttrykk oppfattes forskjellig. Et ord som "edru" kan være vanskelig å forstå om man ikke har det i vokabularet. Å stille spørsmålet, slik vi gjerne gjør til norske foreldre, om hvor mange glass barna tåler gir ingen mening om man selv ikke har noe forbruk. I mange tilfeller er det ungdommene som kjenner det norske samfunnet best, og ikke de voksne. Det kan også være vanskelig å veilede barna når de selv ikke har erfaring med drikkepress eller russetid. Baardseth fortalte om ICDP-programmet, som er et forebyggingsprogram rettet mot foreldre. Programmets mål er bl.a å styrke kommunikasjonen mellom foreldre og barn.

ANERKJENNE KULTUR

I diskusjonen etter innledningene ble det særlig lagt vekt på at det å anerkjenne kulturen som mange av minoritetsforeldrene kommer fra, og lever i, må være et viktig utgangspunkt. Det er også i norsk sammenheng enkelt å gå utfra at alle i forsamlingen drikker alkohol, eller ta det for gitt at ungdommer kommer til å begynne å drikke. Å ikke bygge opp under forestillinger om at dette er selvsagt må inn som en forutsetning i forebyggingsprogrammene.

MÅL FOR INTRO-PROGRAMMET

- Opprettholde restriktive holdninger til rus hos innvandrerbefolkningen i møtet med norsk alkoholkultur
- Bedre kunnskap og kjennskap om norsk ruskultur - avklare misforståelser
- Bidra til å øke/bedre integrasjon gjennom økt forståelse av den norske kulturen
- Styrke kontakten mellom voksne og barn
- Få inn noe omkring temaet alkohol og norsk alkoholkultur i pensum for introduksjonsprogrammet.

“DET ER HOS FLERE

understreket at vi fortsatt skal være en “medlemsorganisasjon”. Men betingelsene for at vi fortsetter som det, er jo å ha medlemmer som vil delta. Min erfaring fra hele landet, er at de er svært få”

“JEG OPPLEVER DET

som meget tungt å drive vanlig møtevirksomhet nå. Spøkefullt har jeg sagt at vi kan nesten ikke reise rundt med hester for å hente folk til møter”

SITATER FRA UNDERSØKELSE I ORGANISASJONEN

“VI MÅ VOKTE OSS

vel for å la store prosjekter utgjøre vår hovedsatsning i tiden som kommer, mens vårt “ideologiske grunnfjell” nesten blir usynlig. IOGT bør også satse mer på mindre omfattende prosjekter enn det vi i dag har som “hovedprosjekter”.

“FÅ TIL BEDRE SAMARBEID

med de lokale medlemmer også i prosjektopplegget vårt. Det betinger også at vi utvikler prosjektene våre slik at et slikt samarbeid er mulig”

“UTEN AT DE LOKALE

avdelingene fungerer tilfredsstillende, så vil heller ikke IOGT Norge fungere. Her må det settes inn mer kunnskapsrike “og utadvendte” menneskelige ressurser og penger for å hjelpe på, så raskt som mulig”

“DET GAMMELDAGSE”

losjearbeid med møter. Program og trivelig smvær har stor betydning for våre medlemmer. Det sosiale samvær og fellesskap vi opplever gir glede og mening i hverdagen for mange..”

VI TRENGER å “krympe” organisasjonen

Landsmøtet for to år siden viste at det var misnøye med hvordan IOGT i dag er organisert. Styret ble derfor bedt om å gjøre en **utredning om arbeidsdelingen og den interne kommunikasjonen** i organisasjonen.

Eivind Jahren fra sentralstyret // har ledet utvalget som har sett på IOGTs struktur.

Et utvalg ledet av Eivind Jahren har sett på dagens struktur, og landsstyret har nå behandlet saken som kommer opp på landsmøtet i august. - Utvalget har ønsket at det skulle være stor åpenhet om arbeidet, forteller Jahren. - Notater fra utvalget har vært lagt ut på IOGT sine nettsider, og alle enheter i organisasjonen har vært med i en spørreundersøkelse om hvordan fremtidens struktur skal være.

STERK ORGANISASJON GARANTERER

Utvalget var bedt om å komme med forslag til hvordan vi skal organiseres, men har også sett på andre spørsmål som blir viktig fremover, særlig hvordan organisasjonen bedre kan fungere som en helhetlig organisasjon. - Vi trenger å “krympe” organisasjonen, sier Jahren. - Ikke at vi skal bli mindre, men det må bli mindre avstander mellom leddene og mellom viktige personer i organisasjonen. Sentralt ansatte må ha god innsikt og delaktighet i det som foregår på andre nivåer i organisasjonen. Samtidig er det viktig å skape mindre avstander mellom prosjekter og den lokale organisasjonen. - Virksomheter som holder til i samme geografiske område må få grunn til å ta del i hverandres virksomhet. Lokalavdelingen må invitere IOGT-barnehagen til å fortelle om seg selv, Son-senteret må bli flinkere til å be om hjelp fra Sterk&Klar-foreldrene og familier som er samlet til Enestående familier-arrangement må få høre om FORUT.

- Til syvende og sist er det en sterk organisasjon som garanterer eksistensen til de enkelte delene, understreker Jahren. Det er et hovedpunkt i utvalget sin rapport.

UTGANGSPUNKT IOGTs SAMFUNNS- OPPDRAG

- Vårt utgangspunkt er IOGTs samfunnsoppdrag, og hvordan vi best kan organisere oss for å gjennomføre denne, sier Jahren. Utvalget og landsstyret er klare på at IOGT fortsatt skal være en medlemsorganisasjon forankret i et lokalt organisasjonsapparat. Det er imidlertid viktig at man er fleksible, og kan organisere seg på ulike måter. Man kan tenke seg avdelinger både ut fra geografi og avdelinger dannet ut fra aktivitet. Med

unntak av de formelle kravene (Tre medlemmer og at de holder årsmøte og leverer årsmelding) definerer avdelingene selv hvordan de arbeider.

Landsstyret har innstilt på at område-leddet utgår som organisatorisk organisasjonsledd, og at alle medlemmer dermed skal stå i en avdeling. Hvordan dette i praksis skal gjennomføres vil man måtte se på etter landsmøtet hvor saken skal endelig opp. Regionleddet fortsetter som i dag, mens landsstyret fjernes. //

INNSTILLING FRA LANDSSTYRET:

- // Områdene forsvinner
- // Vi kommer kun til å ha et lokalt ledd som vi kaller avdelinger
- // Alle medlemmer skal være tilsluttet en avdeling
- // Organisasjonen styres mellom landsmøtene av et styringsorgan. Dvs. at dagens landsstyre forsvinner.
- // Regionene fortsetter som i dag.

HVOR ER DET BLITT AV IOGT I TV-RUTA?

Nå har jeg atter en gang bivånet en alkoholdebatt på TV, uten at IOGT har vært "på banen". Her fikk Fremskrittspartiets talsmann bruke mesteparten av tiden til å fremføre sine alkoholliberale standpunkter, uten at programlederen maktet å hindre dette. Det samme gjaldt representanten for vin- og brennevinleverandørenes forening og en vindrikkende kunstnerkjendis. Deltakerne fra Folkehelseinstituttet og Arbeiderpartiet maktet på ingen måte å balansere dette med motargumenter. Jeg sitter enda en gang igjen med inntrykket av at måteholden alkoholbruk er godt for helsa, uansett. Ingen ble med andre ord noe klokere. Derfor undres jeg på om ikke vi har personer innen vår organisasjon, som har "den pondus" og de evnene som kreves, for å fronte vår sak i media med "harde fakta". Vi klarte det tidligere, så hvorfor skulle vi ikke klare det nå? Jeg er klar over at i dette tilfelle velger NRK fritt sine debattanter, men med et mer synlig og uredd IOGT, ville vi lettere bli blant de utvalgte. Mediene er ofte ute etter "meningsytterpunkter" i slike debatter, kanskje for å få litt "temperatur" på diskusjonene, men forhåpentligvis mest for å få belyst temaet best mulig. Da er det naturlig at vår organisasjon er med.

Nå har vi lagt bak oss en julehøytid hvor folks alkoholbruk ble mye debattert, men også der uten at IOGT var med. I stedet har organisasjoner som Alkovett, Av

ALLTID KLAR TALE FRA IOGT!

Rikardsen har et viktig poeng i at IOGT trengs for å være en tydelig og solidarisk stemme i alkoholdebatten. Vi har flinke folk som kan ta vanskelige debatter både på radio, i TV og på trykk og vi har sluppet til både i NRKs Dagsrevyen, Dagsnytt18, Her og Nå, Kulturnytt samt i P4, Radio Norge, TV2 og i flere nasjonale og regionale aviser og nettsider siste året. Vi skal bli flinkere til å synliggjøre ha vi får til i media på våre hjemmesider. Samtidig ønsker vi mye mer, og vi jobber målrettet for å bli mer synlige. Men hvis vi skal bli mer kjent trenger vi ikke bare flinke folk sentralt i organi-

og til, og hva de nå heter alle, fått lov til liksom å representere våre standpunkter med sine "diffuse" svar. Selv ikke da debatten i slutten av desember dreide seg om hvilken virkning foreldres økte alkoholbruk i jula hadde på barna, var IOGT med. Mange av våre avdelinger hadde jo nylig hatt Hvit jul-aksjoner på stands, og noen kanskje innlegg i aviser, og nettopp derfor måtte jo denne problemstillingen være som skapt for vår organisasjon til å fronte på TV. Alkohol og skadevirkninger er en del av vårt hovedanliggende, og når dette debatteres, må vi være "på banen". Tenk for en pr-verdi det ville hatt om IOGT hadde vært "motvekt" i disse TV-debattene, og ellers jevnlig vært i massemedia? Det er blant annet mye godt stoff i vårt magasin Accent, som burde nådd ut til langt flere enn bare oss medlemmer. Jeg er ganske sikker på at det også ville blitt lettere å rekruttere nye medlemmer, hvis IOGT ble mer profilert i radio og TV, i tillegg til i aviser og i såkalte sosiale medier.

Jeg ser at IOGT annonserer etter ny politisk rådgiver, som blant annet skal være mediekontakt, og da håper og tror jeg at denne personen nettopp blir en pådriver for å få mer blesst om vår flotte organisasjon i hovedmediene. Så får vi rundt om i de ulike avdelingene prøve følge opp dette etter beste evne. Her har også vi et ansvar for å gjøre IOGTs ideer mer kjent i lokalmiljøet.

Kurt Rikardsen

sasjonen. Like viktig er det at vi er synlige i lokal aviser. Regionale TV og radiosendinger, og lokalmediene vil ha lokale talspersoner for IOGT. Derfor er det nødvendig med noen medlemmer gjør en ekstra innsats for å fronte kampanjer og alkoholpolitiske spørsmål på vegne av IOGT. I løpet av våren vil vi invitere til kurs for medlemmer som har lyst til å lære mer om hvordan de kan komme på i lokale og regionale medier. Og hvordan de kan argumentere godt for organisasjonens synspunkter. Har du lyst til å lære mer om dette, så ta kontakt med meg.

*Hanne Cecilie Widnes,
generalsekretær IOGT i Norge*

- TROR IKKE VÅRE FORFEDRE ØNSKET VERDIENE DE SKAPTE SKULLE FORDELES UT TIL ANDRE

Hanne Ringdal //

AV HANNE GADE RINGDAL

Jeg har vært på jubileum. IOGT Bryn feiret at det er 100 år siden 19 kvinner og menn ønsket å bedre de sosiale forholdene i bydelen, og startet losje Bryns fremtid. På slutten av 1800 tallet og begynnelsen av 1900 ble det stiftet losjer i nesten hver by og bygd. Den industrielle revolusjon hadde ført til at det ble bygd fabrikker og folk flyttet etter der det var jobb å finne. Vi vet at enkelte arbeidsgivere utbetalte deler av lønna i alkohol. Det var et glødende engasjement for å få bukt med de sosiale og menneskelige utfordringene et høyt alkoholforbruk førte med seg. I tillegg var det mange som flyttet fra sitt opprinnelige sosiale nettverk og behovet for nye kontakter og positive opplevelser var tilstede. Mange av dere som har noen år på baken innen IOGT kjenner til liknende historier.

Til Bryn sitt jubileum hadde et av medlemmene, Unni Kristiansen, samlet mye av historien i en bok som alle gjestene fikk. Hun hadde også et fint kåseri om temaet og jeg er veldig imponert over hva våre forgjengere fikk til med små midler. Etter et års drift og utlodding hadde de 12 kr i kassa og drømte om å bygge et lokale. Det var stor grad av oppfinnsomhet for å samle inn penger til husleie og aktivitet.

Vi har i dag mange IOGT avdelinger som "sitter godt i det" som en følge av våre forgjengeres nøyksomhet, engasjement og investeringer. Mange av lokalene har blitt solgt, og lokalavdelingene sitter igjen med "penger på bok". Det er jo et fantastisk utgangspunkt for å skape videre aktivitet! IOGT har aktiviteter rundt om. Jeg er imponert over hva som skapes av gode arenaer for å drive med det IOGT har gjort i alle år - aktiviteter for å skape gode oppvekstvillkår for barn og unge, å hjelpe foreldre til å være gode rollemodeller og de

møtestedene vi skaper for de som pga rus har en litt kronglete hverdag. Forskjellen mellom nå og før er at mens det sosiale engasjementet tidligere helt skjedde på dugnad, ved frivillig innsats i lokalsamfunnet, så kreves det nå ofte spesialkompetanse blant våre medarbeidere. Derfor har vi mange som driver med IOGT -arbeid på heltid, men ofte sammen med frivillige medarbeidere. Vi er imidlertid ikke så mange som på fritiden har mulighet for å bidra, som vi gjerne skulle ønske .

Jeg var på et årsmøte i fjor hvor et av medlemmene sa: - Det blir ikke noe godt IOGT-arbeid av at vi salter ned pengene. Det er så sant! Jeg må si jeg blir litt oppgitt når vi sitter og er engstelig for at de offentlige bevilgningene ikke er tilstrekkelig for å føre aktiviteten videre, mens lokalavdelinger uten aktivitet lar pengene stå i banken med lav rente, og ingen mulighet for å bli brukt til IOGT formål. Det er også enkelte avdelinger som bevilger store summer til skolekorps, menighetsråd og andre frivillige organisasjoner. Jeg ser også at det er mange gode prosjekter rundt om, men andre organisasjoner og menigheter har da sine støttespillere. Jeg tror ikke at våre forfedre ønsket at de verdiene de skapte skulle fordeles ut til andre.

Er det ikke det samme for oss hvor i landet aktiviteten er bare den drives med vår målsetting - skape et rikere og friere liv hvor rusgifter ikke er et hinder? Jeg tror vi må bli mere solidariske og stolte av hva IOGT står for og den aktiviteten vi har.

Takk til alle dere som er med på å gjøre en forskjell! //

Skjenker oftere til fulle damer

Sirus (Statens Institutt for Rusmiddelforskning) har siden 2004 gjort forsøk ute på byen for å undersøke hvor enkelt det er å få kjøpt alkohol på utestedene. Forsøkene er gjort med skuespillere som spiller fulle på utesteder i Oslo, Bergen og Trondheim.

Fordi de fremstår som åpenbart påvirket, skulle de etter alkoholloven blitt nektet servering, og utvist fra stedet. Trass i dette har man fått servert alkohol i 82 prosent av forsøkene. Forskningsmetoden er blitt kritisert fra utestedene og bransjen, men det er gjort mye arbeid å kvalitetssikre skuespillernes prestasjoner. Et ekspertpanel av politi, skjenkekontrollører og spesialrådgivere har evaluert disse på forhånd.

Funnene viser at overskjenking fant sted i hele 95 prosent av tilfellene dersom den som spilte full var kvinne og belysning var dunkel, det er høy musikk og høyt beruselsesnivå. Under de samme forholdene ble det servert alkohol i 67 prosent av forsøkene når kjøperen var mann. Totalt sett fikk kvinnene servering i 88 prosent av tilfellene, mens mennene fikk alkohol i 77 prosent.

Kristin Buvik, stipendiat ved SIRUS sier at en stor del av overskjenking må forklares med den norske drikkekulturen, som er orientert mot beruselse, og som bartenderne selv gjerne er en del av. – Når det er 50 gjester foran baren, høy musikk og lite lys, samtidig som målet er å tjene mest mulig penger, er det heller ikke lagt til rette for å gjøre så grundige vurderinger. Her ligger ansvaret på daglig ledere og eiere, sier hun.

Hva vet vi om effektene av cannabis bruk?

Den australske forskeren Wayne Hall har gått gjennom forskningen de siste 20 årene som tar for seg helseskadelige konsekvenser av cannabisbruk. Undersøkelsen er publisert i tidskriftet *Addiction* i januar. Debatten om legalisering har ført til at det er mange påstander som svirrer i luften om hva cannabisbruk kan eller ikke kan bidra med, og en slik gjennomgang er derfor nyttig.

Rundt 1 av 10 av alle brukere og 1 av 6 av de som debuterer i tenårene risikerer å bli avhengige. Personer med et jevnlige cannabisbruk dobler risikoen for å erfare psykiske symptomer eller skader, spesielt hvis de har en personlig eller familiehistorie med psykiske problemer eller om de debuterer med cannabisbruk i tenårene.

Personer med et jevnlige cannabisbruk har et lavere utdanningsnivå enn deres ikke-brukende jevnårig. Personer som bruker cannabis har også større sannsynlighet for å bruke andre illegale stoffer. Personer med et jevnlige cannabis bruk som debuterer i tenårene og fortsetter videre som ung voksen ser ut til å få reduserte kognitive ferdigheter som mangelfull hukommelse, dårlig ordlæring og oppmerksomhet. Her er imidlertid mekanismene uklare.

Jevnlige cannabisbruk i tenårene dobler risikoen for å bli diagnostisert med schizofreni eller rapportere psykiske episoder i voksen alder. Risikoen for å komme i en bilulykke er dobbel så stor sammenlignet med en som ikke er påvirket.

17 prosent med et risikofyllt alkoholkonsum

17 prosent av befolkningen har et risikofyllt alkoholforbruk ifølge et karleggingsinstrument som Verdens helseorganisasjon har utviklet. I testen svarer man på 10 spørsmål om alkoholforbruk, tegn på avhengighet og konsekvenser av drikking. Man plasseres i en av tre risikogrupper; mild risiko, moderat risiko og høy risiko. Mens to prosent av utvalget endte i de to høyeste risikogrupperne fikk 15 prosent en poengsum som plasserte dem i gruppen med mild risiko. Forsker Torleif Halkjelsvik ved Statens institutt for rusmiddelforskning sier at WHO foreslår at personer i den sistnevnte gruppen bør få enkle råd om å kutte ned på alkoholen av lege eller annet helsepersonell. – Personene i denne risikogruppen har ikke nødvendigvis et alkoholproblem, men de har økt risiko for at drikkingen går ut over jobb, venner og familie,

Flertallet beskytter?

Samiske ungdommer og foreldrene deres har et mindre alkoholforbruk enn den etniske norske befolkningen i samme områder. Det er konklusjonen i en undersøkelse som professor Siv Kvernmo ved UiT har gjort. – Det finnes jo en stereotypi om at samer drikker mer enn andre, men den finner vi ikke igjen i tallene, sier hun til nettstedet forskning.no. Samisk ungdom har også bedre psykisk helse enn det som er vanlig blant verdens utfolk.

- I Nordland, hvor samer utgjør en langt mindre del av befolkningen, ser vi imidlertid at samiske ungdommer sliter mer enn norske jevnaldrende. Det ser altså ut til at det er en risikofaktor å vokse opp i en minoritetsposisjon, sier Kvernmo.

- Samiske ungdommer i indre Finnmark, der samene utgjør flertallet, kommer bedre ut når det gjelder psykisk helse enn de etniske norske ungdommene og samisk ungdom utenfor de samiske kjerneområdene.

Kvernmos analyser bygger til dels på data som ble samlet inn på 90-tallet, men også på 2000 tallet.

økt risiko for å skade seg selv eller andre under beruselse, og over tid kan drikkemønsteret også føre med seg mer alvorlige alkoholskader.

Testen viste også at problematisk drikking var mest vanlig blant menn, og i de yngste aldersgruppene. Blant menn i alderen 21 – 30 år endte 40 prosent i gruppen med mild risiko. 23,5 prosent av mennene fikk en poengsum som plasserte dem i en av de tre risikogrupperne. Tilsvarende tall for kvinner var 10,5.

Undersøkelsen er publisert i det vitenskapelige tidsskriftet *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*

KONTAKT IOGT:

Henvendelser vedrørende medlemskap, adresse-endringer mv. sendes til adressen over, eller på telefon til 23 21 45 80.

TRYGGERE UTELIV

I år er det **kommunevalgkamp**, og vi vil være tidlig ute med å sette agendaen.

I år er det kommunevalgkamp, og vi vil sette alkoholpolitikk på agendaen. Mye av alkoholpolitikken bestemmes i kommunene, og skjenkepolitikk og - kontroll har vært et viktig område for IOGT i mange år. Når de nye kommunestyrene settes sammen etter valget i høst er det viktig at de har fått høre at folk er opptatt av en ansvarlig skjenkepolitikk.

En ansvarlig alkoholpolitikk med god kontroll, reaksjoner ved lovbrudd, begrensede skjenketider og alkoholavgifter er effektivt for å redusere overskjenking og skjenking til mindreårige. Det vil gjøre byene våre tryggere i helgene

Hver uke er vi ute på stand ett eller annet sted i Norge. På våre stands kan folk skrive under på et postkort som sendes til kommunepolitikerne. Vi samler også underskrifter på tryggereuteliv.no. Vi trenger hjelp til å få mange til å signere kampanjen.

Vis at vi er mange som ønsker et tryggere uteliv!

*Gå inn på: www.tryggereuteliv.no
og skriv under på at du vil ha
en ansvarlig alkoholpolitikk
i din kommune.*

For mer informasjon ta kontakt med kampanjeleder
Gisle Bangsund – gisle@iogt.no.

